

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2012 R.

2. Sieć biblioteczna i organizacja bibliotek

2.1. Stan sieci i organizacja bibliotek

Na dzień 31.12.2012 r. liczba bibliotek publicznych w województwie śląskim wyniosła **805** placówek (169 bibliotek oraz 636 filii) wspomaganych przez 23 punkty biblioteczne.

Liczba bibliotek w podziale administracyjnym nie zmieniła się i przedstawiała się następująco:

- 1 biblioteka wojewódzka,
- 1 biblioteka powiatowa, której organizatorem jest wyłącznie samorząd powiatu,
- 19 bibliotek w miastach na prawach powiatu,
- 30 bibliotek gmin miejskich,
- 22 biblioteki gmin miejsko-wiejskich,
- 96 bibliotek gmin wiejskich.

Stan i organizacja bibliotek

		miasto	wieś	ogółem
Biblioteki i filie biblioteczne ogółem, w tym:		467	338	805
Placówki połączone z inną jednostką	ogółem	18	36	54
	w strukturze ośrodka / domu kultury	11	32	43
	w strukturze urzędu miasta / gminy	1	2	3
	publiczno-szkolne	6	2	8
Oddziały dla dzieci		81	4	85
Punkty biblioteczne		11	12	23

Biorąc pod uwagę status formalno-prawny funkcjonowało:

- 150 bibliotek (758 placówek) samodzielnych, instytucji kultury wpisanych do rejestru prowadzonego przez organizatora,
- 17 bibliotek (43 placówki) w strukturach domu kultury lub innej instytucji kultury; były to placówki w następujących gminach: Bieruń, Bobrowniki, Boronów, Dąbrowa Zielona, Istebna, Knurów, Koniecpol, Koziegłowy, Miedźno, Mykanów, Ożarówce, Rędziny, Szczyrk, Toszek, Tworóg, Węgierska Górka, Wręczyca Wielka,
- 2 biblioteki (3 placówki) w strukturach urzędów gmin,
- 8 filii o statusie publiczno-szkolnym; były to placówki w: Raciborzu (5), Rydułtowach (1), Pszczynie (1), Wręczyca Wielkiej (1).

Niewłaściwa sytuacja prawna bibliotek dotyczy bibliotek w gminie Mykanów, Włodowice oraz Imielin.

Ważnym miernikiem obrazującym sieć i dostęp mieszkańców do placówek bibliotecznych jest wskaźnik rejonu obsługi, a więc liczba mieszkańców przypadająca na placówkę biblioteczną. Zmniejszenie się sieci bibliotecznej, a także liczby mieszkańców w województwie, spowodowało zmiany, przedstawione w poniższej tabeli:

Powiat	Liczba mieszkańców na 1 placówkę		
	rok 2011	rok 2012	+ / -
będziński	4 190	4 219	+ 29
bielski	4 033	4 176	+ 143
bieruńsko-lędziński	7 166	7 278	+ 112

cieszyński	5 271	5 524	+253
częstochoński	3 280	3 307	+27
gliwicki	4 580	5 238	+658
kłobucki	3 542	3 575	+33
lubliniecki	2 647	2 667	+20
mikołowski	4 681	4 746	+65
myszkowski	4 761	4 800	+39
pszczyński	3 351	3 388	+37
raciborski	3 448	3 438	-10
rybnicki	3 756	3 828	+72
tarnogórski	4 182	4 199	+17
wodzisławski	4 598	4 659	+61
zawierciański	3 208	3 311	+103
żywiecki	3 604	3 646	+42
Bielsko-Biała	9 711	9 683	-28
Bytom	15 088	15 943	+855
Chorzów	10 229	10 119	-110
Częstochowa	9 497	9 798	+301
Dąbrowa Górnicza	7 061	6 948	-113
Gliwice	9 286	8 874	-412
Jastrzębie-Zdrój	7 095	6 568	-527
Jaworzno	5 569	5 557	-12
Katowice	8 496	8 563	+67
Mysłowice	7 476	7 542	+66
Piekary Śląskie	6 456	6 397	-59
Ruda Śląska	9 509	10 975	+1 466
Rybnik	6 426	6 708	+282
Siemianowice Śląskie	6 375	6 338	-37
Sosnowiec	9 852	9 749	-103
Świętochłowice	8 929	8 762	-167
Tychy	8 078	8 068	-10
Zabrze	8 472	8 176	-296
Żory	7 737	7 763	+26
Województwo	5 682	5 740	+58

Najwyższy poziom nasycenia placówkami bibliotecznymi odnotowuje powiat lubliniecki (2.667 mieszkańców) i częstochoński (3.307), a w powiatach grodzkich - Jaworzno (5.557) i Siemianowice Śląskie (6.338). Najwyższą liczebność rejonu obsługi odnotowano w powiecie bieruńsko-lędzkim (7.278) i cieszyńskim (5.524), a w powiatach grodzkich w Bytomiu (15.943) i Rudzie Śląskiej (10.975).

Największe zmiany odnotowały:

- powiat gliwicki, gdzie zlikwidowano 3 filie w Toszku,
- powiat cieszyński, gdzie odnotowano znaczny wzrost liczby mieszkańców i likwidację 2 filii w Istebnej,
- Ruda Śląska, gdzie zlikwidowano 2 filie,
- Bytom, gdzie zlikwidowano kolejną filię.

Powyższe liczby potwierdzają także obserwowany odpływ mieszkańców miast do mniejszych miejscowości.

W roku ubiegłym wiele placówek (m.in. z powodu remontu, stanu technicznego, planowanych likwidacji, wyjazdów szkoleniowych w związku z udziałem w Programie Rozwoju Bibliotek i Bibliotece+) było wyłączonych z obsługi

użytkowników, co także miało wpływ na ograniczenie dostępności do usług bibliotecznych.

Zmiany dokumentów związanych z organizacją biblioteki i procedurami, dotyczyły:

- statutow (Bielsko-Biała, Bytom, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Katowice, Piekary Śląskie, Pyskowice, Radzionków, Ruda Śląska, Rybnik, Sosnowiec, Wisła, Zabrze, Czechowice-Dziedzice, Pilica, Pszczyna, Skoczów, Chelm Śląski, Chybie, Gorzyce, Hażlach, Herby, Jaworze, Miedźna, Nędza, Psary, Rudziniec, Wielowieś, Wilkowice, Wiry),
- procedur kontroli zarządczej (Bytom, Sosnowiec, Tychy, Konopiska, Pawłowice, Porąbka),
- regulaminów pracy (Będzin, MBP Gliwice, Świętochłowice, Żory, Blachownia, Czechowice-Dziedzice, Porąbka),
- regulaminów organizacyjnych (Będzin, PBP Gliwice, Łędziny, Ruda Śląska, Czechowice-Dziedzice, Strumień, Bestwina, Gorzyce, Jejkowice, Łękawica, Nędza, Pawonków),
- regulaminów wynagradzania (Łędziny, Mikołów, Rydułtowy, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Tychy, Ustroń, Żory, Skoczów, Bestwina, Brenna, Gierałtówice, Hażlach, Kochanowice, Mierzęcice, Pawłowice, Pilchowice),
- regulaminów ZFŚS (Będzin, Czeladź, Łędziny, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, Konopiska),
- instrukcji kancelaryjnej (Będzin, Ogrodzieniec, Pawłowice),
- instrukcji inwentaryzacyjnej/kontroli zbiorów (Czeladź, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Tychy),
- procedur związanych z polityką bezpieczeństwa danych osobowych (Bielsko-Biała, Sławków, Zabrze, Czernichów, Porąbka),
- procedur związanych z polityką finansową (Będzin, Łaziska Górne, Sławków, Sosnowiec, Tychy, Sośnicowice, Woźniki, Godów),
- regulaminów udostępniania (Bielsko-Biała, Bytom, Cieszyn, Tarnowskie Góry, Tychy, Ustroń, Czernichów, Godów).

2.2. Utworzenie nowych filii, punktów bibliotecznych (lokalizacja, wyposażenie)

Filie:

- Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju otworzyła nową Filię w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym nr 2.
- Od 01.10.2012 r. rozpoczęła działalność Filia Publiczno - Szkolna nr 1 Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Raciborzu. Placówka powstała w drodze połączenia Filii nr 1 MiPBP z Biblioteką Szkolną Dwujęzycznej Szkoły Podstawowej nr 5 im. Jana Brzechwy dla Mniejszości Niemieckiej w Raciborzu. Nowo powstała placówka mieści się w budynku Szkoły i zajmuje powierzchnię 41 m².
- Gminna Biblioteka Publiczna w Dębowcu otworzyła Filię swojej placówki w miejscowości Gumny.

Punkty:

- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej wznowiła działalność punktu bibliotecznego w Subrejonowym Ośrodku Leczenia Psychiatrycznego.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi otworzyła punkt biblioteczny w Domu Opieki Społecznej "Senior".

2.3. Likwidacja filii, punktów bibliotecznych, połączenia placówek (przyczyny)

Filie:

- W związku z reorganizacją sieci terytorialnej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bytomiu, w roku 2012 na mocy Uchwały Nr XLI/515/12 połączono Filię nr 22 z Filią nr 11, w siedzibie placówki filialnej nr 22. Bezpośrednią przyczyną połączenia placówek były względy ekonomiczne oraz nieracjonalna lokalizacja Filii 11, która była położona w śródmieściu Bytomia, niespełna 1 km od Gmachu Głównego Biblioteki.
- Biblioteka Publiczna w Częstochowie zlikwidowała Filię nr 12. Bezpośrednią przyczyną takiej decyzji była konieczność zwrotu zajmowanych pomieszczeń przedszkolu, w którym się mieściła.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Rudzie Śląskiej dokonała reorganizacji sieci placówek filialnych polegającej na likwidacji Filii bibliotecznej nr 3 i nr 7.
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku zlikwidowała Filię nr 14. Likwidacja placówki podyktowana była względami ekonomicznymi oraz niewielką liczbą czytelników.

- Miejska Biblioteka Publiczna w Czechowicach-Dziedzicach zlikwidowała Filię nr 4. Placówka przestała istnieć z przyczyn ekonomicznych i bliskiego usytuowania Wypożyczalni Głównej.
- Likwidacja szkoły była bezpośrednią przyczyną zakończenia działalności Filii bibliotecznej w Kidowie, należącej do Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Pilicy.
- Biblioteka w Toszku wchodząca w skład Centrum Kultury. Zamek w Toszku zlikwidowała w roku ubiegłym 3 Filie biblioteczne w Sarnowie, Ligocie Toszeckiej i Wilkowiczkach.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Istebnej zlikwidowała Filie biblioteczne w Koniakowie i Jaworzynce.

Punkty:

- W grupie bibliotek miejskich punkt biblioteczny zlikwidowała Biblioteka Miejska w Cieszynie.
- Wśród bibliotek miejsko-gminnych 2 punkty biblioteczne zlikwidowało Centrum Kultury. Zamek w Toszku. Dział bibliotek.
- Biblioteki szczebla gminnego, które w roku 2012 zmuszone były zamknąć swoje punkty biblioteczne to: Mierzęcice, Herby, Nędza, Rudnik i Radziechowy-Wieprz.

2.4. Współpraca z samorządami

Nadzór administracji samorządowej nad bibliotekami publicznymi wynika z faktu, iż gminy są organizatorami bibliotek.

Monitoring współpracy organizatorów z bibliotekami wykazuje, że działania samorządów często ograniczają się jedynie do określenia kwoty budżetu oraz zatwierdzenia bilansu, a tym samym nie wykazują zainteresowania działalnością podległej jednostki. Większość bibliotek opisuje kontakty z administracją samorządową jako mniej lub bardziej intensywne. Biblioteki przedstawiają swe działania w planach (miesięcznych, kwartalnych) oraz informują o ich realizacji np. w okresach międzysesyjnych. Dyrektorzy uczestniczą w sesjach rady, biorą udział w posiedzeniach komisji ds. kultury, budżetu czy edukacji. Dobrą praktyką w kilku gminach są obrady komisji właściwych do spraw kultury w siedzibie biblioteki, czy też coroczny przegląd wszystkich placówek. Dyrektorzy są zapraszani na kolegia zwoływane przez władze samorządowe. Spotkania te odbywają się z różną częstotliwością od cotygodniowych narad roboczych w Siewierzu, przez comiesięczne w Zabrze do kwartalnych w Sławkowie.

2.5. Nagrody i wyróżnienia

W roku sprawozdawczym biblioteki zostały uhonorowane wieloma **wyróżnieniami i nagrodami**.

Wśród nich znalazły się m.in.:

- Superstatuetki oraz wyróżnienia przyznane za organizację akcji społecznej „Cała Polska czyta dzieciom” i to zarówno za ostatnią kampanię, jak i za całe dziesięciolecie aktywności zostały przyznane bibliotekom w Cieszynie, Dąbrowie Górniczej, Jastrzębiu-Zdroju, Jaworznie, Tychach i Wodzisławiu Śląskim przez Fundację ABCXXI „Cała Polska czyta dzieciom”,
- Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przyznało medal „W dowód uznania” bibliotece w Sosnowcu,
- I miejsce za wyjątkowo bogaty program i prężną działalność na polu historycznym za najlepszą realizację programu działań w ramach konkursu „Historyczne wędrówki z biblioteką”, ogłoszonym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, otrzymała Książnica Beskidzka,
- II nagrodę w konkursie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich - „Mistrz Promocji Czytelnictwa” - zdobyła biblioteka w Cieszynie,
- Nagrody i wyróżnienia w konkursie towarzyszącym kampanii „Biblioteka - miejsce bezpiecznego Internetu” otrzymały biblioteki w Czeladzi, Jastrzębiu-Zdroju, Piekarach Śląskich. Inicjatorem kampanii jest Fundacja Dzieci Niczyje, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Microsoft,
- III miejsce w konkursie Fundacji Dzieci Niczyje „Sieciaki na wakacjach” zdobyła biblioteka w Raciborzu,
- Statuetkę w konkursie Super Samorząd otrzymała biblioteka w Katowicach. Nagroda jest wyróżnieniem za działania służące współpracy mieszkańców z władzą samorządową, promocję idei współodpowiedzialności wyborców i ich reprezentantów. Konkurs został ogłoszony przez Fundację im. S. Batorego i Stowarzyszenie Szkoły Liderów w ramach projektu „Masz głos. Masz wybór”,
- Biblioteka w Piekarach Śląskich otrzymała wyróżnienie za realizację projektu „Blżej natury - identyfikacja i merytoryczne przygotowanie lokalnych animatorów przyrodniczych” organizowanego przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków,

- filia nr 4 biblioteki w Rybniku otrzymała wyróżnienie w „V edycji Dorocznej Nagrody Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej za lokalne inicjatywy kulturalne”,
- w rankingu bibliotek gminnych, miejsko-wiejskich i miejskich (do 15 tys. mieszkańców) Instytutu Książki i "Rzeczypospolitej" w pierwszej "setce" znalazły się biblioteki z Bestwiny (2 miejsce), Czechowic-Dziedzic (8 miejsce), Siewierza (22 miejsce), Łaz (32 miejsce), Pawłowic (98 miejsce), Gierałtowic (100 miejsce),
- laureatami II edycji konkursu Gminne Koalicje na Rzecz Rozwoju Bibliotek zostały biblioteki: Lelów (1 miejsce), Siewierz (2 miejsce), Świerklaniec i Radziechowy-Wieprz (3 miejsce). Wyróżnienia otrzymały biblioteki z: Suszca, Szczekocin i Lysek. Konkurs został ogłoszony w ramach Programu Rozwoju Bibliotek przez Bibliotekę Śląską.

Nagrody i wyróżnienia otrzymali także **pracownicy bibliotek**. Były to m.in.: przyznawane przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego odznaki honorowe „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, przyznawana przez sejmik województwa śląskiego „Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Śląskiego”, przyznawany przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej „Medal za Długoletnią Służbę”, nadawany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich medal „W dowód uznania”, a także nagrody przyznawane przez starostów, burmistrzów i wójtów oraz wyróżnienia ze strony towarzystw, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Łącznie **69 osób** otrzymało różnego rodzaju nagrody, odznaczenia, medale i wyróżnienia.

2.6. Stan i działalność bibliotek powiatowych

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2012 roku na terenie województwa śląskiego działało 16 bibliotek wypełniających zadania bibliotek powiatowych. Nadal jedynym powiatem, którego starostwo nie podjęło skutecznych starań o powołanie biblioteki szczebla powiatowego jest powiat bieruńsko-lędziński. Kolejne rozmowy ze Starostą podjęte przez dyrekcję Biblioteki Śląskiej, nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Starostwo najchętniej utworzyłoby własną instytucję - bibliotekę powiatową, ale brak na to środków finansowych.

Podstawy działania bibliotek powiatowych przedstawiają się następująco:

- jako odrębna instytucja kultury, której organizatorem jest wyłącznie samorząd powiatowy, funkcjonuje Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach
- 3 biblioteki (Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej, Biblioteka Publiczna w Częstochowie, Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck), zadania bibliotek powiatowych spełniają na podstawie porozumień zawartych między samorządami miast i samorządami powiatów ziemskich. Zadań właściwych dla bibliotek szczebla powiatowego nie zapisano natomiast w ich statutach. W nowym, z 2012 roku statucie Książnicy Beskidzkiej są jedynie takie postanowienia:
 - § 2 ust. 2 Książnica może, za zgodą Prezydenta Miasta Bielska-Białej, zawierać porozumienia z innymi bibliotekami i instytucjami w sprawie wspólnego prowadzenia obsługi bibliotecznej określonych obszarów i środowisk
 - § 5 pkt. 5 wykonywanie bibliotecznych zadań zleconych na podstawie odrębnych porozumień
- 12 pozostałych bibliotek, zadania właściwe dla powiatowych mają zapisane zarówno w porozumieniach między samorządami miast i samorządami powiatów, jak i w statutach nadanych przez ich organizatorów.

Finansowanie zadań bibliotek powiatowych nie jest zadawalające. Poziom dotacji przekazywanych przez starostwa niewiele się zmienia. Wzbudzają niepokój plany finansowe na rok 2013. Kilka starostw obniżyło wysokość dotacji lub pozostawiło je na poziomie 2012 roku. Poziom finansowania bibliotek powiatowych w 2012 roku (wykonanie budżetu i plany na 2013 rok), przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Nazwa biblioteki	Wysokość środków przekazywanych przez starostwo		Liczba bibliotek i filii pod opieką bibliotek (bez własnej sieci) w 2012 r.
		2012 Wykonanie	Plan 2013	
1.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Będzinie	120.000	120.000	28
2.	Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	150.000	150.000	39
3.	Biblioteka Miejska w Cieszynie	127.500	132.000	28
4.	Biblioteka Publiczna im. dr Władysława Biegańskiego w Częstochowie	45.000	45.000	41
5.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach	192.500	200.500	22

6.	Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck im. Jana Długosza	30.000	35.000	20
7.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Józefa Lompy w Lublińcu	160.000	160.000	24
8.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych (dla pow. mikołowskiego)	65.000	35.000	17
9.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myszkowie	60.000	60.000	10
10.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie	95.000	95.000	17
11.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincla w Raciborzu	50.000	55.000	23
12.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Konstantego Prusa w Rybniku	90.464	140.000	20
13.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach	113.970	117.047	24
14.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wodzisławiu Śląskim	131.000	138.400	26
15.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu	51.900	51.900	30
16.	Żywiecka Biblioteka Samorządowa w Żywcu	100.000	80.000	40

Nadal niski poziom finansowania dotyczy Biblioteki Publicznej w Częstochowie, mimo że jej opieką objętych jest 41 placówek na terenie powiatu. Plany finansowe na 2013 rok zakładają poważne obniżenia budżetu PiMBP w Łaziskach Górnych (z 65 tys. zł do 35 tys. zł) oraz zmniejszenie budżetu Żywieckiej Biblioteki Samorządowej o 20 tys. zł. Jedynie Starostwo Powiatowe w Rybniku przewidziało znaczący wzrost budżetu PiMBP z 90,4 tys. zł do 140 tys. zł.

Zadania bibliotek powiatowych jakie starostwa finansowały, określano zwykle w porozumieniach, które w zakresie wydatków budżetowych aneksowane są co rok. Budżety obejmowały niżej wymienione grupy wydatków:

- wynagrodzenia instruktorów, w tych bibliotekach w których powołano te stanowiska
- środki na dodatki do płac tych pracowników, którzy również wykonywali prace na rzecz bibliotek w terenie
- koszty utrzymania bibliotek (energia, ogrzewanie, telefony, poczta)
- szkolenia
- podróże służbowe
- zakup materiałów bibliotecznych (książki, prenumerata czasopism).

Wiele bibliotek przeznaczyło na zakup zbiorów znaczną część dotacji, zakładając że mieszkańcy powiatu stanowią niemałą grupę czytelników.

Biblioteki powiatowe podejmowały działania, wśród których do najważniejszych należały:

- instruktaż, konsultacje, porady bezpośrednio w bibliotekach i w bibliotece powiatowej
- organizacja narad, szkoleń, konferencji
- inicjowanie działań kulturalnych, promocyjnych w skali całego powiatu
- pomoc w automatyzacji procesów bibliotecznych.

We wszystkich bibliotekach (oprócz dwóch) sprawujących opiekę merytoryczną i nadzór nad bibliotekami w powiecie, zatrudniono instruktorów, którzy pracowali w wymiarze od 0,5 do pełnego etatu. W Łaziskach Górnych i Kłobucku bezpośrednią opiekę i kontakty z bibliotekami w terenie utrzymywali dyrektorzy bibliotek powiatowych. Zakres prac instrukcyjno-metodycznych w 2012 r. nie różnił się zasadniczo od działań podejmowanych w latach poprzednich. Udzielano pomocy w rozwiązywaniu problemów organizacyjnych, merytorycznych (warsztatowych), przygotowywano materiały metodyczne. Konsultowano sprawy formalnego i rzeczowego opracowania zbiorów, ich ewidencji; przeprowadzano selekcję zbiorów i sporządzano protokoły ubytków, nadzorowano skontra i przygotowanie dokumentacji po ich zakończeniu. Instruktorzy z Częstochowy i Tarnowskich Gór udzielili pomocy w przeprowadzkach placówek do innych pomieszczeń oraz w uruchamianiu w nowych warunkach. W czasie wizyt instruktorskich omawiano też sprawy związane z **ochroną danych osobowych** w bibliotekach.

Pracownicy PBP w Gliwicach przeprowadzili wizytację wszystkich bibliotek centralnych w powiecie, pod kątem ich działalności informacyjnej. Bibliotekarze Książnicy Beskidzkiej z Bielska-Białej opracowali przydatne bibliotekom w terenie materiały: „Instrukcję określającą sposób zarządzania systemami informatycznymi, służącymi do przetwarzania danych osobowych”, „Zapis pionowy UKD - ogólne zasady”; „Wykaz określników formalnych zastąpionych przez tematy

formalne”. Instruktorzy uczestniczyli także w pracach jury konkursów organizowanych przez biblioteki w powiecie (np. Tarnowskie Góry, Racibórz).

Punkt Informacyjny **Europe Direct** przy Książnicy Beskidzkiej prowadził współpracę z 10 bibliotekami gminnymi powiatu bielskiego i usytuowanymi tam punktami kontaktowymi. Dystrybuowano do nich materiały informacyjne, promocyjne, pozyskiwano informacje dotyczące potrzeb społeczności lokalnej.

Większość bibliotek powiatowych udzielała porad, konsultacji w zakresie prawa pracy, zmian wynikających ze znowelizowanych ustaw o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej i o bibliotekach, udostępniała akty prawne, wykonawcze, interpretacje przepisów prawnych. Pracownicy bibliotek powiatowych zrealizowali od 4 do 131 wyjazdów do bibliotek w celu udzielenia im różnorodnej pomocy.

Doskonalenie zawodowe kadry, organizowanie konferencji, wymiany doświadczeń to kolejna, ważna dziedzina pracy bibliotek powiatowych. Szkolenia, które przeprowadzono w 2012 r. obejmowały (przykładowo) następujące tematy:

- Obsługa systemu SOWA1/MARC21; katalogowanie książek w formacie MARC21 z wykorzystaniem systemu SOWA2; retrokonwersje zbiorów bibliotecznych w systemie SOWA2/MARC21 (Będzin, Lubliniec, Zawiercie)
- Język Haseł Przedmiotowych BN (Kłobuck, Lubliniec, Myszków, Pszczyna, Tarnowskie Góry, Żywiec)
- UKD: zapis pionowy (Bielsko-Biała, Kłobuck, Pszczyna, Tarnowskie Góry)
- Psychologiczne aspekty pracy bibliotekarza (Cieszyn, Kłobuck)
- Kontrola zarządcza w bibliotekach (Pszczyna, Tarnowskie Góry)
- Instrukcja kancelaryjna w bibliotekach (Gliwice, Zawiercie)
- Świat książki dziecięcej w Roku Janusza Korczaka - seminarium (Bielsko-Biała); Humanistyczne idee Janusza Korczaka jako podstawa bezpieczeństwa rozwojowego i zdrowotnego dziecka - konferencja (Cieszyn)
- Wirtualna Biblioteka (Bielsko-Biała)
- Zmiany w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz w ustawie o bibliotekach; rozporządzenia wykonawcze do ustaw (Łaziska Górne)
- Małe pieniądze, duże wydarzenia - niskobudżetowe formy promocji bibliotek (Racibórz)

W 2012 r. kilka bibliotek powiatowych zorganizowało konferencje zapraszając na nie szersze grono słuchaczy, bibliotekarzy, nauczycieli, władze samorządowe, bibliotekarzy z zagranicy. Były to, m.in.:

- „Generacje - kreacje. Sztuka dialogu pokoleń” konferencja zorganizowana przy współpracy z Fundacją ABCXXI - Cała Polska czyta dzieciom (Cieszyn)
- „Wędrowki historyczno-literackie po Śląsku Cieszyńskim” (Cieszyn)
- IV Powiatowa Konferencja Regionalna „Drogi i bezdroża śląskiej literatury” dla bibliotekarzy, nauczycieli, regionalistów (Gliwice)

Wymianie doświadczeń, poznawaniu pracy innych bibliotek służyły też wizyty w wybranych bibliotekach.

- Książnica Beskidzka zorganizowała dla bibliotekarzy z powiatu seminarium wyjazdowe do MBP w Opolu pt. „Nowoczesne budownictwo biblioteczne”; podobne pt. „Biblioteka, jako znak w przestrzeni miasta” również do MBP w Opolu zorganizowała Miejska Biblioteka w Cieszynie dla bibliotekarzy z powiatu i Czeskiego Cieszyna.
- Bibliotekarze z powiatu tarnogórskiego wybrali się do bibliotek publicznych Vitkova i okolic (Czechy).
- Kolejne seminarium wyjazdowe tym razem do Wadowickiej Biblioteki Publicznej i na XVI Targi Książki w Krakowie zorganizowała MB w Cieszynie.
- Żywiecka Biblioteka Samorządowa w ramach cyklu „Biblioteczne wizyty”, zaprosiła biblioteki z powiatu do zapoznania się z działalnością GBP w Jeleśni i GBP w Ślemieniu.

Niezależnie od szkoleń, biblioteki powiatowe organizowały narady, w czasie których omawiano aktualne problemy występujące w pracy, analizowano stan czytelnictwa, planowano wspólne przedsięwzięcia.

Biblioteki powiatowe inicjowały i proponowały bibliotekom również przedsięwzięcia kulturalne, animacyjne o zasięgu powiatowym: konkursy, wystawy, warsztaty, spotkania autorskie. Przykładowe formy działań oferowanych przez biblioteki powiatowe:

- Tworzymy własne wydawnictwo w 2012 r. pt. Dmuchawce, latawce, wiatr. Bajka ekologiczna (Bielsko-Biała)
- Konkurs Mistrz Ortografii adresowany do dzieci z klas 3 szkół podstawowych z terenu miasta i powiatu (Bielsko-Biała)
- Programy o zasięgu powiatowym: Dni Integracji „Zobaczmy siebie”; Łączy nas książka; Książka do domu (Bielsko-Biała)
- Baśniowy świat Jana Brzechwy - powiatowy konkurs plastyczny dla dzieci do lat 15 (Cieszyn)
- Familijna przygoda z książką - konkurs fotograficzny o zasięgu wojewódzkim (Cieszyn)
- Podróże z bajką, baśnią i legendą - warsztaty regionalne i spotkania z gawędziarkami w bibliotekach na terenie powiatu (Cieszyn)
- Wielki Bal Duchów i Straszylet - Halloween 2012 - impreza dla dzieci z terenu powiatu i Zaolzia (Cieszyn)
- 586 dni stanu wojennego oraz Uciekinierzy z PRL-u - wystawy zorganizowane we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej w czterech bibliotekach w powiecie (Cieszyn)
- Bibliolato 2012 - 7 edycja konkursu powiatowego dla bibliotek i szkół w powiecie pt. Wakacje śladami przyjaciół Tomka Wilmowskiego i Mój kontynentalny ogród (Gliwice)
- Cykl spotkań z Kubusiem Puchatkiem dla dzieci w wieku przedszkolnym w kilku miejscowościach powiatu (Lubliniec)
- Konkursy o zasięgu powiatowym: Konkurs czytania ze zrozumieniem; konkurs Wiedzy Regionalnej „Śląsk moja mała ojczyzna”, Konkurs Książki Mówionej (Łaziska Górne)
- Powiatowy konkurs historyczny (powstania śląskie, plebiscyt) dla szkół ponadgimnazjalnych Przypomnieć młodym (Pszczyna)
- Powiatowy konkurs czytelniczy Z Alicją w krainie czarów (Pszczyna)
- Konkursy o zasięgu powiatowym Baśniowy Świat Andersena i Megabombowe przygody książkowe oraz literackie ze znajomości Zwiadowców Johna Flanagana i Czytał dziadek, czytał tato, czytasz Ty? (Racibórz)
- Turniej wiedzy o Korczaku (Rybnik)

W działalności bibliotek powiatowych obecne też były działania wspierające **procesy komputeryzacji**. Zakres prac w tym obszarze to pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów związanych z komputeryzacją, doradztwo w zakupie sprzętów, archiwizowanie danych, instalowanie nowych programów lub modułów, retrokonwersja zbiorów, (Będzin, Cieszyn, Tarnowskie Góry, Zawiercie). Przeprowadzono też szkolenia z obsługi konkretnych systemów (Będzin, Cieszyn, Tarnowskie Góry, Zawiercie). Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej zainstalowała **Katalog rozproszony powiatu bielskiego** - multiwyszukiwarkę umożliwiającą synchroniczne przeszukiwanie katalogów bibliotek publicznych w powiecie bielskim. Taki katalog zaistalowała również Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu dla bibliotek w powiecie.

